

Developing a model of symptoms of nomophobia in students based on attachment style, media literacy and locus of control with the mediation of Internet addiction

Soleyman. Soleymani¹, Parvaneh. Mohammadkhani*² & Kianoush. Zaharakar³

1. PhD student General Psychology, Department of Psychology, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran
2. *Corresponding author: Professor, Department of Clinical Psychology, University of Rehabilitation Sciences and Social Health, Tehran, Iran
3. Professor, Department of Counseling, Khwarazmi University, Tehran, Iran

ARTICLE INFORMATION

ABSTRACT

Article type

Original research

Pages: 114-132

Corresponding Author's Info

Email:

Pa.mohammadkhani@uswr.ac.ir

Article history:

Received: 2023/01/22

Revised: 2023/03/18

Accepted: 2023/04/09

Published online:

2023/06/10

Keywords:

nomophobia, attachment style, media literacy, locus of control, Internet addiction.

Background and Aim: Smartphones with internet access have replaced computers, become an integral part of life and make life easier. But along with these positive features, there are also various negative effects. Therefore, the use of smartphones can also be problematic. The present study was conducted with the aim of developing a model of symptoms of nomophobia in students based on attachment style, media literacy and locus of control with the mediation of Internet addiction. **Methods:** The method of this study was correlational. The statistical population of this study was the male students of the first public high school in Qom city. 306 people were selected using cluster random sampling method. The data collection tools were Yildirim and Correa's Nomophobia Questionnaire (2015), Hazan and Shaver's Adult Attachment Questionnaire (1987), Falsafi Media Literacy Questionnaire (2013), Rutter's Locus of Control Questionnaire (1966) and Young's Internet Addiction Questionnaire (1999). Data analysis was done using structural equation modeling method and Lisrel software. **Results:** The results showed that the model of symptoms of nomophobia in students based on attachment style, media literacy and locus of control with the mediation of Internet addiction fits experimental data ($P < 0.05$). **Conclusion:** It is recommended to design and implement intervention programs in schools for adolescents in the most vulnerable populations who face the adverse effects of using smartphones, especially nomophobic behavior.

This work is published under CC BY-NC 4.0 licence.

© 2023 The Authors.

How to Cite This Article:

Soleymani, S., Mohammadkhani, P., & Zaharakar, K. (2023). Developing a model of symptoms of nomophobia in students based on attachment style, media literacy and locus of control with the mediation of Internet addiction. *Jayps*, 4(3): 114-132.

تدوین مدل علایم نوموفوبیا در دانش‌آموزان بر اساس سبک دلبستگی، سواد رسانه‌ای و منبع کنترل با میانجی‌گری اعتیاد به اینترنت

سلیمان سلیمانی^۱، پروانه محمدخانی*^۲ و کیانوش زهراکار^۳

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران
۲. استاد، گروه روانشناسی بالینی، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران
۳. استاد، گروه مشاوره، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی صفحات: ۱۱۴-۱۳۲ اطلاعات نویسنده مسیول ایمیل: Pa.mohammadkhani@uswr.ac.ir سابقه مقاله	زمینه و هدف: گوشی‌های هوشمند با دسترسی به اینترنت که جایگزین رایانه‌ها شده‌اند، به بخش جدایی‌ناپذیر از زندگی تبدیل و زندگی را آسان‌تر کرده‌اند. اما در کنار این ویژگی‌های مثبت، اثرات منفی مختلفی نیز وجود دارد. بنابراین، استفاده از گوشی‌های هوشمند می‌تواند مشکل‌آفرین نیز باشد. پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل علایم نوموفوبیا در دانش‌آموزان بر اساس سبک دلبستگی، سواد رسانه‌ای و منبع کنترل با میانجی‌گری اعتیاد به اینترنت انجام گرفت. روش پژوهش: روش این مطالعه از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این مطالعه دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه اول دولتی شهر قم بودند. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای ۳۰۶ نفر انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه نوموفوبیا ایلدیریم و کوریا (۲۰۱۵)، پرسشنامه دلبستگی بزرگسال هازن و شیور (۱۹۸۷)، پرسشنامه سواد رسانه‌ای فلسفی (۱۳۹۳)، پرسشنامه منبع کنترل راتر (۱۹۶۶) و پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ (۱۹۹۹) بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و نرم‌افزار لیزرل انجام شد. یافته‌ها: نتایج نشان داد مدل علایم نوموفوبیا در دانش‌آموزان بر اساس سبک دلبستگی، سواد رسانه‌ای و منبع کنترل با میانجی‌گری اعتیاد به اینترنت با داده‌های تجربی برازش دارد ($P < 0/05$). نتیجه‌گیری: توصیه می‌شود برنامه‌های مداخله‌ای در مدارس برای نوجوانان در آسیب‌پذیرترین جمعیت‌هایی که با اثرات نامطلوب استفاده از گوشی‌های هوشمند، به‌ویژه رفتار نوموفوبیک مواجه هستند، طراحی و اجرا شود.
تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۱/۰۲ تاریخ اصلاح مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۲۷ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۱/۲۰ تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۳/۲۰	
واژگان کلیدی نوموفوبیا، سبک دلبستگی، سواد رسانه‌ای، منبع کنترل، اعتیاد به اینترنت.	
انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است. تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.	

شیوه‌استناد به این مقاله

سلیمانی، سلیمان؛ محمدخانی، پروانه؛ و زهراکار، کیانوش. (۱۴۰۲). تدوین مدل علایم نوموفوبیا در دانش‌آموزان بر اساس سبک دلبستگی، سواد رسانه‌ای و منبع کنترل با میانجی‌گری اعتیاد به اینترنت. *مطالعات روانشناختی نوجوان و جوان*، ۴(۳): ۱۱۴-۱۳۲.

مقدمه

گسترش استفاده از تکنولوژی‌های جدید و فضای مجازی شامل گوشی‌های هوشمند و تبلت‌ها موجب تغییرات عمده در رفتار و عادت‌های افراد شده است (کینگ، والنسا، سیلوا، بازینسکی، کارالو و ناردی، ۲۰۱۳). انقلاب فناوری اطلاعات و ارتباطات نه تنها روش‌های ارتباط و دسترسی به اطلاعات را تغییر داده است به طوری که اکنون می‌توان در مورد هر چیزی از طریق اینترنت اطلاعات کسب کرد (پارساکیا و همکاران، ۲۰۲۳)، بلکه منجر به ظهور فوبی‌ها و مشکلات روانی جدیدی نیز شده است. نوموفوبیا^۱ به عنوان یک استفاده مشکل ساز از گوشی‌های تلفن همراه در نظر گرفته شده است؛ بنابراین به عنوان یک ترس موقعیتی در زیرمجموعه فوبی‌ها در پنجمین راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی^۲ قرار می‌گیرد (بوگرو، پونته و براگازی، ۲۰۲۲) که موجب شکل‌گیری بسیاری از علایم بالینی از جمله افسردگی و احساس تنهایی، اختلال اضطراب اجتماعی، اختلال وسواس و اجبار و شکل‌گیری اختلالات دیگر روانی گشته است (یوسال، اوزن و ماندنگلو، ۲۰۱۶؛ کینگ، گودس، پدرو نتو، گویامارس و ناردی، ۲۰۱۷؛ گزگین، هاموتوغلو، سزن-گلتنکین و ایاس، ۲۰۱۸؛ خان، آتا، مالیک و ماخدوم، ۲۰۲۱).

نوموفوبیا احتمالا با اعتیاد به اینترنت همراه است. یانگ (۱۹۹۶) اعتیاد به اینترنت^۳ را الگوی قمار پاتولوژیک و به عنوان یک اختلال کنترل‌ناکانه تعریف کرد. یانگ (۱۹۹۹) اشاره دارد که فرد معتاد به اینترنت کسی است که دست کم ۳۸ ساعت در هفته یا ۸ ساعت در روز، وقت خود را صرف استفاده از اینترنت کند. اعتیاد به اینترنت با پیامدهای منفی هیجانی، روان‌شناختی و

اجتماعی مرتبط است (شایو، ژنگ، وانگ، لیو، چن و یایو، ۲۰۱۸) و فرایندهای روان‌شناختی، ارتباطی، اجتماعی و هیجانی دانش‌آموزان را دچار آسیب می‌کند (چن، پون و چنگ، ۲۰۱۷). نتایج پیشین بیانگر آن است که دانش‌آموزانی که به صورت افراطی وابسته به اینترنت هستند از لحاظ بهداشت روانی احساس تنهایی می‌کنند، در روابط اجتماعی توانش‌های لازم را ندارند و از آسیب‌پذیری بالا و سلامت روانی پایین رنج می‌برند (به نقل از کافی‌نیا و فرهادی، ۱۳۹۹). نتایج دیگر پژوهش‌ها نیز نشان داده است که اعتیاد به اینترنت در یادگیرندگان باعث سردی روابط بین فردی، خانوادگی، دوستانه و اجتماعی شده و نیز باعث تغییر در هویت فردی و اجتماعی آن‌ها شده است (به نقل از یوسنس و اوزر، ۲۰۱۸). شیرافکن، نصرالهی و حسن‌زاده (۱۳۹۹)، دستغیب شیرازی، دادگران، مجیدی و سلیمانی (۱۴۰۰)، یین، یاهایا، سانگریول، ماکپ، وو و مالپ (۲۰۱۹)، ابرست، وگمان، استات، براند و چامارو (۲۰۱۷)، ایلدیز دوراک (۲۰۱۹) و زوایلینگ (۲۰۲۲) نشان دادند اعتیاد به فضای مجازی با نوموفوبیا رابطه دارد. گزگین، چاکر و ایلدیریم (۲۰۱۸) در مطالعه خود نشان داد هرچه میزان اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان بالاتر باشد، رفتارهای نوموفوبیک بیشتری از خود نشان می‌دهند. در مطالعه دیگر گزگین (۲۰۱۷)، سطح نوموفوبیا در بین دانشجویانی که بیشتر در طول روز تلفن‌های هوشمند خود را چک می‌کردند، بالاتر بود. در پژوهش باکتوت، کیم و کیم (۲۰۲۰)، نوموفوبیا و اعتیاد به گوشی‌های هوشمند به طور مثبت همبستگی داشتند. همچنین، عسکری، دلاور و فرهنگی (۱۳۹۶) نشان دادند بین الگوی مصرف موبایل و احساس بی-موبایل‌هراسی رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد یکی از عوامل موثر در کاهش آسیب‌های استفاده از ابزارهای الکترونیک و اینترنت، سواد رسانه‌ای

1. Nomophobia
2. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 5th Edition (DSM-5)
3. Internet addiction

می‌گیرند. از آنجایی که منبع کنترل بیرونی و درونی می‌تواند تأثیرات مثبت و منفی بر سلامت روانی فرد داشته باشد می‌توان با تقویت و رشد منبع کنترل درونی از اثرات آسیب‌زای اعتیاد به اینترنت و نوموفوبیا پیشگیری کرد (اعتمادی و ماستری فراهانی، ۱۳۹۰). در این رابطه، مطالعه ایلدیز دوراک (۲۰۱۸) نشان داد منبع کنترل می‌تواند علایم نوموفوبیا را پیش‌بینی کند. نتیجه مطالعه جادان (۲۰۲۱) نیز بیانگر این بود که بین نوموفوبیا و منبع کنترل درونی رابطه معکوس و بین نوموفوبیا و منبع کنترل بیرونی رابطه مستقیم وجود دارد.

از سویی دیگر، دلبستگی به موبایل و ترس از دست دادن، پیش‌بینی‌کننده نوموفوبیا است (مانش و مانش، ۲۰۲۰). از نظر هازن و شیور (۱۹۸۷) دلبستگی^۴ یک ویژگی شخصیتی پایدار است که به میزان قابل توجهی روابط منفی در زندگی بعدی را از بین می‌برد؛ این بدان معنی است که می‌توان سبک دلبستگی فرد را از برداشت وی از روابط نزدیک فرد با افراد مهم زندگی استنباط کرد و افراد را در یکی از سه دسته سبک زندگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا قرار داد. سبک دلبستگی با وابستگی به تلفن همراه (یوچانگ، سیوسیو، جانگژیو، جانی، ۲۰۱۷) رابطه دارد. همراهی همیشگی تلفن همراه هوشمند با فرد ممکن است منجر به دلبستگی روانی به دستگاه و جایگزین دلبستگی به افراد انسانی شود (بادفورد، کوآن و سوبوتا، ۲۰۱۷)؛ به طوری که افرادی که اضطراب دلبستگی بالاتری دارند به احتمال زیاد از تلفن همراه به عنوان هدف دلبستگی جبرانی استفاده می‌کنند (کونوک، جیگلر، برزکی و میکوسی، ۲۰۱۶). تحقیقات نشان داده که نسل کنونی وابستگی بسیار بالایی به تکنولوژی دارند (پارساکیا و همکاران، ۲۰۲۳). بر اساس نظر آرپاسی، بالوگلو، کوزان و کسیچی (۲۰۱۷)، افرادی که از نظر عاطفی بیشتر

باشد. سواد رسانه‌ای^۱ مجموعه دیدگاه‌ها و مهارت‌ها درباره کنترل مخاطب بر خود به هنگام مواجهه با رسانه است. به بیان دیگر سواد رسانه‌ای تفسیر آگاهانه فرد از مفاهیم پیام‌های رسانه‌ای است (فلسفی، ۱۳۹۳). مطالعات نشان داده‌اند سواد رسانه‌ای اثرات مخرب رسانه‌ها را کاهش می‌دهد و موجب افزایش توانایی پردازش پیام‌های رسانه‌ای توسط دانش‌آموزان می‌شود (فرقانی و خدامرادی، ۱۳۹۸). آموزش سواد رسانه‌ای همچنین موجب کاهش اضطراب اطلاعاتی می‌شود (ایمان‌زاده، کریمی و فرج‌پور بناب، ۱۳۹۸) و پیامدهای اعتیاد به فضای مجازی و نوموفوبیا را کاهش می‌دهد (شیرافکن و همکاران، ۱۳۹۹). خسروی، جوادزاده، محمودی و بصیریان جهرمی (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای دریافته‌اند آرایه آموزش‌های سلامت‌محور مبتنی بر وب با مدنظر قرار دادن نیازهای مخاطبان قادر است اثرات مثبتی بر کاهش نوموفوبیا در دانشجویان داشته باشد. در مطالعه دستغیب شیرازی و همکاران (۱۴۰۰) نیز وجود رابطه میان سواد رسانه‌ای با بروز پدیده بی‌موبایل‌هراسی تأیید شد.

متغیر دیگری که با سطوح رفتار نوموفوبیک رابطه دارد، منبع کنترل^۲ است (ایلدیز دوراک، ۲۰۱۸). منبع کنترل در راستای نظریه یادگیری اجتماعی^۳ راتر (۱۹۶۶) مطرح شد و به درجه کنترلی اشاره دارد که افراد تصور می‌کنند بر رویدادهای زندگی دارند. افرادی که دارای منبع کنترل درونی هستند، از نظر جسمانی و روانی سالم‌تر هستند، اضطراب و افسردگی کمتری را تجربه می‌کنند، بهتر از عهده استرس‌ها بر می‌آیند، محبوبیت و مهارت‌های اجتماعی بیشتر و عزت نفس بالاتری دارند (چرچیل و اسمیت، ۲۰۲۲). اندرسون (۱۹۷۷) گزارش داد که افراد با منبع کنترل درونی، بیشتر از منبع کنترل بیرونی‌ها رفتارهای تکلیف‌محور را درپیش

1. Media literacy
2. Locus of control
3. Social learning theory

4. Attachment

عوامل پیش‌بینی‌کننده و میانجی مفهوم‌پردازی کند؛ ضرورتی که در تحقیقات پیشین خلاء آن مشاهده می‌شود. بنابراین، با توجه به اینکه در حال حاضر تحقیقات محدودی از نظر عوامل تعیین‌کننده نوموفوبیا یافت می‌شود و نیز اهمیت سلامت روان در دوران نوجوانی و لزوم حفظ کارکردهای تحصیلی، رفتاری و هیجانی در این برهه حساس از زندگی، در مطالعه حاضر این سوال مطرح شده است که آیا مدل علایم نوموفوبیا در دانش‌آموزان بر اساس سبک دلبستگی، سواد رسانه‌ای و منبع کنترل با میانجی‌گری اعتیاد به اینترنت از برزندگی مطلوبی برخوردار است؟

روش پژوهش

روش این مطالعه از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این مطالعه دانش‌آموزان پسر مقطع اول متوسطه مدارس دولتی شهر قم بودند که براساس ملاک‌های سن تقویمی ۱۳ تا ۱۵ سال، داشتن تلفن همراه هوشمند و آشنایی کار با آن و دسترسی به اینترنت از طریق تلفن همراه هوشمند وارد مرحله نمونه‌گیری شدند. روش نمونه‌گیری، تصادفی خوشه‌ای بود. بدین ترتیب، از نواحی چهارگانه شهر قم ناحیه چهار به تصادف انتخاب و از ۲۰ مدرسه متوسطه اول پسرانه دولتی در این ناحیه، چهار مدرسه به روش تصادفی انتخاب گردید و از هر مدرسه به تصادف یک کلاس از هر پایه انتخاب شد که در مجموع از هر مدرسه ۳ کلاس انتخاب گردید. به این ترتیب جمعاً از چهار مدرسه ۱۲ کلاس انتخاب شد که مجموع دانش‌آموزان این ۱۲ کلاس ۳۲۴ نفر بود. پرسشنامه‌های پژوهش در بین آن‌ها توزیع گردید و درنهایت، پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و مخدوش بودن پرسشنامه‌های مربوط به ۱۸ نفر، ۳۰۶ نمونه مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت ($n=306$).

این فرض تنظیم شده است که مشابهت‌هایی از سبک‌های دلبستگی کودک-مراقب را می‌توان در بزرگسالی نیز یافت. این ابزار شامل ۱۵ جمله

وابسته هستند و خواهان نزدیکی و توجه بیشتر در رابطه هستند، وقتی به تلفن همراه خود دسترسی ندارند، سطوح بالاتری از ترس یا ناراحتی را نشان می‌دهند. مطالعه کیفی، لاندو، راتسچیلد و سالیوان (۲۰۱۲) نشان داد افراد دارای سبک دلبستگی اضطرابی نسبت به علایم طرد یا رهایی احتمالی حساسیت زیادی دارند و دائماً دیگران را خارج از دسترس و غیرپاسخگو می‌دانند و وابستگی بیشتری به اشیاء و برندها نشان می‌دهند. سبک دلبستگی همچین پیش‌بینی‌کننده نوموفوبیا است (مانش و مانش، ۲۰۲۰). چوی و سیو (۲۰۱۵) و موو (۲۰۱۷) در مطالعه خود بیان کردند که سبک‌های دلبستگی عامل مهمی در استفاده مشکل‌ساز از گوشی هوشمند هستند. در مطالعه بویوک‌چولپان (۲۰۱۹)، دلبستگی اجتنابی و اضطرابی به طور معنی‌دار و مثبت نوموفوبیا را پیش‌بینی کردند. مطالعه یلپاز (۲۰۲۰) نیز نشان داد خودکنترلی نقش میانجی کامل در رابطه بین سبک‌های دلبستگی ناایمن و استفاده مشکل‌ساز از گوشی هوشمند دارد.

چنان‌که بررسی‌ها نشان داده‌اند، مطالعاتی پیرامون رابطه بین متغیرهای مختلف با نوموفوبیا انجام شده است؛ اما تاکنون بررسی این رابطه در قالب یک مدل مدون صورت نگرفته است. از سویی دیگر، پیشرفت تکنولوژی موجب استفاده همه‌گیر از وسایل ارتباطی همچون تلفن همراه شده است که در قالب علایم اضطرابی نوموفوبیا نمایانگر است. مطالعات نیز نشان دادند، نوموفوبیا با طول مدت استفاده از تلفن همراه (ایلدیز دوراک، ۲۰۱۹)، مدت زمان استفاده از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی و اینترنت تلفن همراه (ایلدیز دوراک، ۲۰۱۸) همبستگی مثبت دارد. از سویی دیگر، این مطالعه قصد دارد پدیده نوموفوبیا را در قالب مدل‌سازی معادلات ساختاری و با در نظر گرفتن نقش

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه سبک دلبستگی: پرسشنامه دلبستگی بزرگسال توسط هازن و شیور (۱۹۸۷) ساخته شد و بر

۱۳۹۳). در مطالعه حاضر پایایی این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس دل‌بستگی ایمن ۰/۶۹، دل‌بستگی اجتنابی ۰/۶۴ و دل‌بستگی دوسوگرا ۰/۶۸ به‌دست آمد.

۲. پرسشنامه اعتیاد به اینترنت: پرسشنامه اعتیاد به اینترنت اولین بار با ۸ سؤال در سال ۱۹۹۴ توسط یانگ طراحی و سپس فرم تکمیل شده آن با ۲۰ سؤال از سوی وی در سال ۱۹۹۹ ارایه شد. این پرسشنامه برای اندازه‌گیری مدت استفاده بیش از حد و وسواسی به اینترنت و سنجیدن میزان و شدت اعتیاد به اینترنت بر مبنای تجارب بالینی ساخته شد. این پرسشنامه با مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت طیفی از پاسخ‌ها، از بندرت (نمره ۱) تا همیشه (نمره ۵)، امتیازبندی شده است. این پرسشنامه دارای نمره کل است و هرچه نمره فرد بیشتر باشد وابستگی و اعتیاد او به اینترنت بیشتر خواهد بود. در مطالعه یانگ و راجرز (۱۹۹۸) پایایی درونی پرسشنامه بالاتر از ۰/۹۲ ذکر شده است و پایایی به روش بازآزمایی نیز معنادار گزارش شده است (به نقل از علوی، اسلامی، مراثی، نجفی، جنتی‌فرد و رضاپور، ۱۳۸۹). در پژوهش کلهر و احقر (۱۳۹۵) ابتدا پرسشنامه اعتیاد به اینترنت به تعدادی از اساتید متخصص که در زمینه موضوع پژوهش از تجارب کافی برخوردار بودند، داده شد تا درباره سؤال‌های پرسشنامه داوری کنند، آنگاه نظرهای آن‌ها جمع‌آوری و پرسشنامه بعد از اصلاح اجرا شد. آن‌ها همچنین ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه را ۰/۸۹ محاسبه کردند. در مطالعه حاضر پایایی این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به‌دست آمد.

۳. پرسشنامه نوموفوبیا: پرسشنامه نوموفوبیا توسط ایلدیریم و کوریا (۲۰۱۵) به منظور ارزیابی شدت نوموفوبیا و شناسایی ابعاد آن ساخته شد. این پرسشنامه متشکل از ۲۰ گویه و چهار خرده‌مقیاس از دست‌دادن ارتباط، عدم توانایی برقراری ارتباط، عدم

توصیفی از احساسات فرد درباره راحتی و نزدیکی و صمیمیت در روابط است. نمره‌گذاری این پرسش‌نامه از نوع لیکرت پنج‌درجه‌ای، از خیلی کم=۱ تا خیلی زیاد=۵ انجام می‌گیرد. این پرسشنامه فاقد نمره کل است؛ بنابراین، نمره بالا در خرده‌مقیاس‌های دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا بیانگر دل‌بستگی ناسالم و نایمن است. همچنین، نمره بالا در خرده‌مقیاس دل‌بستگی ایمن، نشان‌دهنده سبک دل‌بستگی سالم است. هازن و شیور (۱۹۸۷) خصوصیات روان‌سنجی این ابزار را رضایت‌بخش گزارش کردند. پایایی آزمون با روش آزمون-بازآزمون معادل ۰/۴ به دست آمده است. در ایران، روایی محتوایی^۱ این آزمون با روش ترجمه و ترجمه مجدد و بازبینی نظر متخصصان، توسط مظاهری (۱۳۷۹) به‌دست آمده است. همچنین، در پژوهش مظاهری (۱۳۷۹) پایایی بازآزمایی اندازه‌گیری مقوله‌ای این آزمون حدود ۰/۷ محاسبه شده است. در مطالعه پژوهی نیا، فرجی و فاطمی اردستانی (۱۳۹۳) روایی محتوایی این پرسشنامه با سنجش همبستگی بین نمره‌های چهار نفر از متخصصان روان‌شناسی مورد بررسی قرار گرفت که ضرایب همبستگی از ۰/۷۳ تا ۰/۷۶ برای سبک دل‌بستگی ایمن، ۰/۶۰ تا ۰/۷۶ برای سبک دل‌بستگی اجتنابی و ۰/۶۳ تا ۰/۷۸ برای سبک دل‌بستگی دوسوگرا به دست آمد. روایی همزمان^۲ پرسشنامه دل‌بستگی هازن و شیور (۱۹۸۷)، با مقیاسه نتایج آزمون عزت‌نفس کوپراسمیت^۳ (۱۹۶۷) بررسی شد. ضرایب همبستگی بین نمره کلی آزمودنی‌ها در آزمون عزت‌نفس با سبک دل‌بستگی نشان‌دهنده همبستگی مثبت میان دل‌بستگی ایمن با عزت‌نفس عمومی ($r=0/39$)، عزت‌نفس تحصیلی ($r=0/39$)، عزت‌نفس خانوادگی ($r=0/39$) و عزت‌نفس اجتماعی ($r=0/41$) است (به نقل از پژوهی‌نیا و همکاران،

1. Content validity
2. Concurrent validity
3. Coppersmith Self-Esteem Inventory (CSEI)

می‌باشد. فلسفی (۱۳۹۳) روایی ابزار را با نظر اساتید و کارشناسان تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های درک محتوای پیام‌های رسانه‌ای ۰/۷۷، آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای ۰/۸۲، گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌ای ۰/۷۹، نگاه انتقادی به پیام‌های رسانه‌ای ۰/۸۰ و تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای ۰/۷۵ گزارش کرد. در پژوهش شیخ‌الاسلامی و وحدت (۱۳۹۷) پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ محاسبه شد. در مطالعه حاضر پایایی این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس درک محتوای پیام‌های رسانه‌ای ۰/۸۲، آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای ۰/۸۰، گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌ای ۰/۷۴، نگاه انتقادی به پیام‌های رسانه‌ای ۰/۸۰ و تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای ۰/۷۹ به‌دست آمد.

۵. پرسشنامه منبع کنترل: پرسشنامه منبع کنترل شامل ۲۹ ماده است که توسط راتر در سال ۱۹۶۶ تدوین گردیده است. راتر ۲۳ ماده از مواد این پرسشنامه را با هدف مشخص، جهت روشن شدن انتظارات افراد درباره منبع کنترل تدوین کرد. نمره‌گذاری مینی بر مجموع نمرات حاصل از تعداد ضربدرهایی است که آزمودنی در مقابل سیوالات مشخص می‌کند. در ۲۳ ماده‌ای که جهت نمره‌گذاری تعیین شده اند سیوالات (الف) یک نمره و سیوالات (ب) صفر نمره می‌گیرند. چون کل نمره هر فرد نشان دهنده نوع و درجه منبع کنترل افراد می‌باشد، بنابراین تنها آزمودنی‌هایی که نمره ۹ یا بیشتر بگیرند واجد منبع کنترل بیرونی و افرادی که نمره کمتر بگیرند دارای منبع کنترل درونی خواهند بود. این پرسشنامه نمره کل ندارد. در مطالعه راتر و همکاران (۱۹۷۲) ضریب پایایی اولیه مقیاس منبع کنترل با استفاده از روش دونیمه‌سازی برابر با ۰/۶۵، به روش کودریچاردسون ۰/۷۳ و با روش بازآزمایی با فاصله زمانی یک ماه ۰/۷۲ به دست آمده است. روایی افتراقی

دسترسی به اطلاعات و از دست دادن راحتی و آسایش است. افراد براساس یک طیف لیکرت هفت درجه‌ای (از ۱ برای کاملاً مخالف تا ۷ برای کاملاً موافق) به هریک از گویه‌های این پرسشنامه پاسخ می‌دهند. این پرسشنامه دارای نمره کل است و نمرات بالاتر در این پرسشنامه بیانگر شدت بیشتر نوموفوبیا است. ایلدیریم و کوریا (۲۰۱۵) با روش تحلیل عاملی، روایی سازه‌ای این پرسشنامه را احراز کردند. این محققان روایی همزمان پرسشنامه نوموفوبیا را از طریق به دست آوردن همبستگی بالا بین این پرسشنامه و پرسشنامه درگیری با تلفن همراه، مطلوب گزارش کردند. این پرسشنامه در ایران توسط آزادمنش، احدی و منشی (۱۳۹۵) ترجمه شده است. در مطالعه علی‌زاده، حسنی، میان‌بندی و عاشوری (۱۴۰۰) آلفای کرونباخ این پرسشنامه برای خرده مقیاس‌ها بین ۰/۷۴ تا ۰/۸۸ گزارش شد. همچنین، روایی همزمان برابر با ۰/۵۱ و پایایی بازآزمون برابر با ۰/۸۱ به دست آمد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نیز نشان داد همه چهار عامل پرسشنامه اصلی در نسخه فارسی تأیید شدند (علیزاده و همکاران، ۱۴۰۰). در مطالعه حاضر پایایی این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس ازدست‌دادن ارتباط ۰/۶۸، عدم توانایی برقراری ارتباط ۰/۷۲، عدم دسترسی به اطلاعات ۰/۷۳ و از دست دادن راحتی و آسایش ۰/۷۱ به‌دست آمد.

۴. پرسشنامه سواد رسانه‌ای: پرسشنامه سواد رسانه‌ای توسط فلسفی در سال ۱۳۹۳ طراحی شد. این ابزار دارای ۲۰ گویه و شامل پنج خرده‌مقیاس درک محتوای پیام‌های رسانه‌ای، آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای، گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌ای، نگاه انتقادی به پیام‌های رسانه‌ای و تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای است. این پرسشنامه با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۱= بسیار کم تا ۵= بسیار زیاد) نمره‌گذاری می‌شود. این پرسشنامه نمره کل دارد و نمره بالاتر به معنای سواد رسانه‌ای بیشتر

محتوایی قرار گرفت. بار عاملی استاندارد تحلیل عاملی تأییدی برای سنجش قدرت رابطه بین هر عامل (متغیر پنهان) با متغیرهای قابل مشاهده آن (گویه‌های پرسشنامه) در تمامی ابزارهای مطالعه حاضر، بزرگ‌تر از $0/3$ به دست آمد و بنابراین ساختار عاملی هر پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت. همچنین، پرسشنامه‌ها توسط اساتید صاحب‌نظر مورد بررسی و روایی صوری پرسشنامه‌ها تأیید شدند.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی مربوط به 306 نفر از دانش‌آموزان پسر مقطع اول متوسطه مدارس دولتی شهر قم در سال تحصیلی $1401-1400$ ، بیانگر این بود که دانش‌آموزان 14 سال به تعداد 111 نفر ($36/27$ درصد) بیشترین حجم نمونه و دانش‌آموزان 15 سال به تعداد 90 نفر ($29/42$ درصد) کمترین حجم نمونه را به خود اختصاص دادند. دانش‌آموزان پایه هشتم به تعداد 112 نفر ($36/60$ درصد) بیشترین حجم نمونه و دانش‌آموزان پایه نهم به تعداد 87 نفر ($28/43$ درصد) کمترین حجم نمونه را شامل می‌شدند. دانش‌آموزان فرزند اول به تعداد 140 نفر ($45/75$ درصد) بیشترین حجم نمونه و دانش‌آموزان فرزند سوم به تعداد 41 نفر ($13/40$ درصد) کمترین حجم نمونه را شامل می‌شدند. در جدول ۱، ویژگی‌های توصیفی متغیرهای پژوهش آورده شده است.

مقیاس منبع کنترل راتر، بر اساس همبستگی نمرات آن با نمرات مقیاس رضایت اجتماعی مارلو-کراوان^۱ تعیین و در نمونه متنوعی از آزمودنی‌ها شامل دانشجویان دانشگاه‌های مختلف و زندانیان در ایالت اوهایو محاسبه شد که ضرایب همبستگی به دست آمده از $0/16$ تا $0/41$ متغیر بود (به نقل از فدایی، 1390). در ایران پایایی بازآزمایی $0/75$ و آلفای کرونباخ آن برابر با $0/70$ گزارش شده است. روایی افتراقی مقیاس منبع کنترل بر اساس همبستگی با معدل تحصیلی دانش‌آموزان برابر با $0/22$ - و روایی همزمان این مقیاس با مقیاس عزت نفس کوپر اسمیت^۲ و خودپنداره پیرز-هاریس^۳ به ترتیب $0/61$ و $0/72$ به دست آمده است (به نقل از فدایی، 1390). در مطالعه حاضر پایایی این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس منبع کنترل درونی $0/71$ و منبع کنترل بیرونی $0/69$ به دست آمد.

روش اجرا

از جمله ملاحظات اخلاقی در مطالعه حاضر رعایت موارد ذیل بود: (۱) اهداف تحقیق برای دانش‌آموزان شرح داده شد. (۲) دانش‌آموزان با رضایت شخصی و نیز رضایت‌نامه یکی از والدین وارد مطالعه شدند. (۳) دانش‌آموزان و والدین آن‌ها از این حق برخوردار بودند که از نتیجه پرسشنامه‌های اجرا شده مطلع شوند و (۴) دانش‌آموزان حق داشتند در صورت عدم تمایل، از ادامه پاسخ به پرسشنامه‌ها و آزمون تحقیق صرف‌نظر کنند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با روش مدل‌یابی معادلات ساختاری^۴ و با نرم‌افزار لیزرل^۵ انجام شد. در این مطالعه با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، ساختار کلی پرسشنامه‌های تحقیق مورد روایی‌سنجی

1. Marlow-Crown Social Desirability Scale
2. Cooper smith Self-Esteem Inventory
3. Piers-Harris Self-Esteem Inventory
4. Structural Equation Model (SEM)
5. Linear structural relation (LISREL)

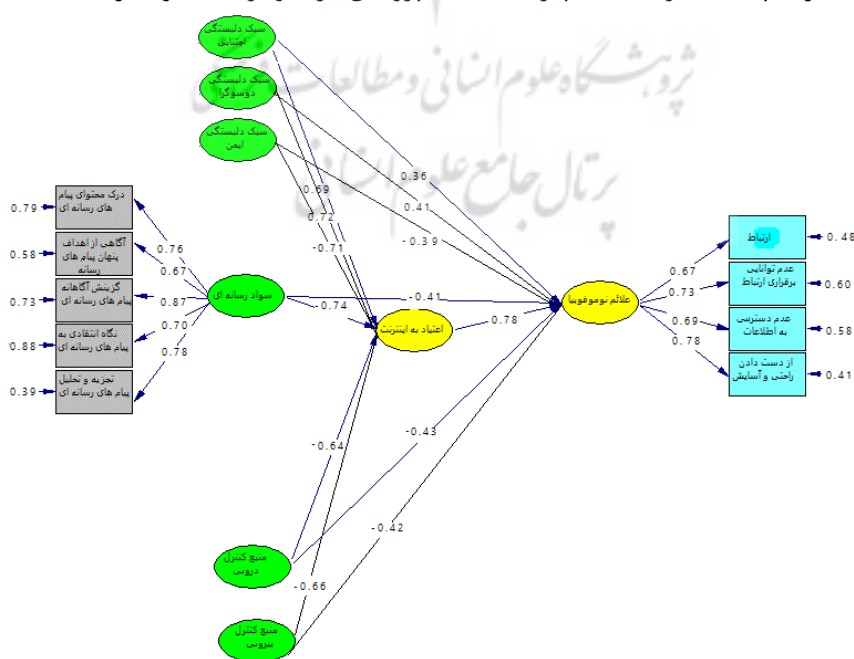

جدول ۱. ویژگی‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

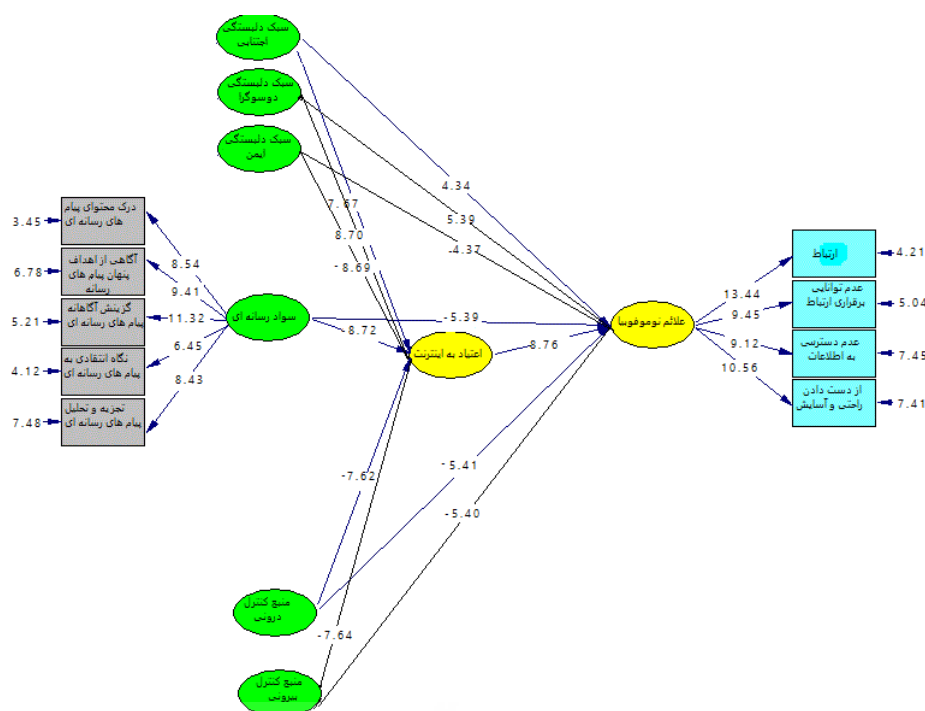
متغیر	میانگین	انحراف معیار	واریانس	چولگی	کشیدگی
منبع کنترل درونی	۷/۲۸	۲/۳۱	۵/۳۴	-۰/۵۱۱	-۰/۱۶۱
منبع کنترل بیرونی	۱۵/۴۵	۲/۱۱	۴/۴۵	-۰/۴۱۵	-۰/۱۷۸
منبع کنترل	۲۰/۳۸	۳/۳۸	۱۱/۴۲	-۰/۵۲۲	-۰/۲۶۱
علایم نوموفوبیا	۷۸/۹۴	۵/۴۲	۲۸/۳۸	-۰/۶۲۰	۰/۲۰۹
اعتیاد به اینترنت	۷۸/۲۴	۳/۰۱	۹/۰۶	-۰/۳۳۶	-۰/۴۰۱
سواد رسانه‌ای	۷۹/۲۱	۳/۱۳	۹/۸۰	-۰/۵۰۰	-۰/۱۷۱
سبک دلبستگی اجتنابی	۲۰/۵۴	۳/۱۶	۹/۹۵۴	-۰/۵۱۲	-۰/۳۵۲
سبک دلبستگی دوسوگرا یا اضطرابی	۱۹/۷۶	۳/۰۰۵	۹/۰۳۳	-۰/۳۷۵	۰/۱۵۸
سبک دلبستگی ایمن	۱۹/۰۴	۳/۰۹	۹/۵۵۲	-۰/۳۱۷	۰/۰۴۳
سبک دلبستگی	۵۹/۰۶	۳/۲۹	۱۰/۸۲	-۰/۴۵۰	۰/۳۰۶

چندمتغیری و نرمال بودن چندمتغیری تایید شدند. جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها، از آزمون کجی و کشیدگی استفاده شد (جدول ۱). با توجه به اینکه آماره‌های کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش همگی بین ۲- و ۲+ بودند، فرض نرمال بودن داده‌ها تایید شد. با توجه به رعایت مفروضه‌ها، برازندگی الگوی پیشنهادی براساس معیارهای برازندگی ارزیابی شد. مدل فرضی پژوهش در نمودارهای ۱ و ۲ ارایه شده است.

داده‌های جدول ۱ بیانگر این است که بیشترین میانگین مربوط به سواد رسانه‌ای با مقدار ۷۹/۲۱ و کمترین میانگین مربوط به سبک دلبستگی ایمن با مقدار ۱۹/۰۴ است. همچنین، با توجه به اینکه آماره‌های کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش همگی بین ۲- و ۲+ هستند، داده‌ها دارای توزیع نرمال هستند. قبل از تحلیل داده‌ها با استفاده از روش مدلیابی معادلات ساختاری ابتدا فرض‌های بهنجاری چندمتغیری، داده پرت

نمودار ۱. نتایج تایید مدل معادلات ساختاری فرضی پژوهش

نمودار ۲. آماره تی نتایج تایید مدل معادلات ساختاری فرضیه پژوهش

سبک دل‌بستگی (اجتنابی، دوسوگرا یا اضطرابی) و منبع کنترل با میانجی‌گری اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت و معنی‌دار بود. در مدل نهایی پژوهش رابطه بین متغیرهای تدوین مدل علائم نوموفوبیا در دانش‌آموزان بر اساس سبک دل‌بستگی ایمن و سواد رسانه‌ای با میانجی‌گری اعتیاد به اینترنت رابطه منفی و معنی‌دار بود. با استناد به جدول ۲، می‌توان ضرایب استاندارد کلیه مسیرها در الگوی پیشنهادی را مشاهده کرد.

در نمودار ۱ اعداد روی مسیرها، وزن‌های بتا هستند. از میان این ضرایب، بالاترین ضریب (۰/۷۸) به مسیر اعتیاد به اینترنت با علائم نوموفوبیا اختصاص دارد و ضعیف‌ترین ضریب (۰/۳۶) به مسیر سبک دل‌بستگی اجتنابی با علائم نوموفوبیا مربوط می‌شود. نتایج حاصل از روابط مستقیم متغیرهای پژوهش در مدل پیشنهادی نشان می‌دهد که تمامی ضرایب مسیر از لحاظ آماری معنی‌دار بودند. در مدل نهایی پژوهش رابطه بین متغیرهای تدوین مدل علائم نوموفوبیا در دانش‌آموزان بر اساس

جدول ۲. ضرایب استاندارد مسیرهای الگوی پیشنهادی

مسیر	ضرایب استاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معنی‌داری
سبک دل‌بستگی اجتنابی <---> علائم نوموفوبیا	۰/۳۶	۰/۲۶۷	۴/۳۴	۰/۰۰۰۵
سبک دل‌بستگی اجتنابی <---> اعتیاد به اینترنت	۰/۶۹	۰/۳۴۱	۷/۶۷	۰/۰۰۰۵
سبک دل‌بستگی دوسوگرا <---> علائم نوموفوبیا	۰/۴۱	۰/۴۵۶	۵/۳۹	۰/۰۰۰۵
سبک دل‌بستگی دوسوگرا <---> اعتیاد به اینترنت	۰/۷۲	۰/۳۹۰	۸/۷۰	۰/۰۰۰۵
سبک دل‌بستگی ایمن <---> علائم نوموفوبیا	-۰/۳۹	۰/۲۳۱	-۴/۳۷	۰/۰۰۰۵

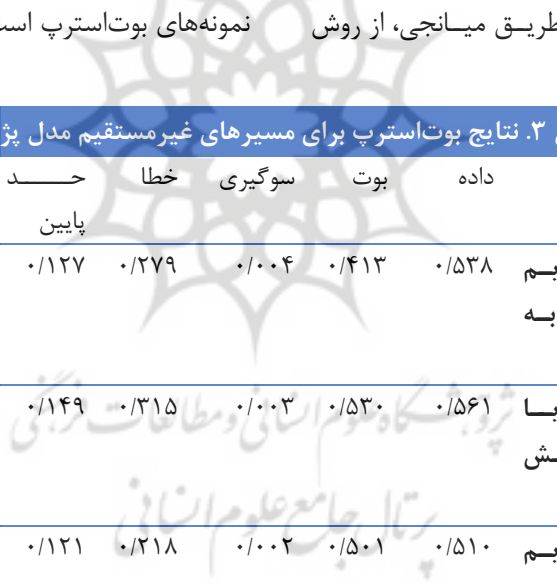
۰/۰۰۰۵	-۸/۶۹	۰/۲۴۵	-۰/۷۱	سبک دلبستگی ایمن <----> اعتیاد به اینترنت
۰/۰۰۰۵	۸/۷۶	۰/۳۰۱	۰/۷۸	اعتیاد به اینترنت <----> علایم نوموفوبیا
۰/۰۰۰۵	-۵/۴۱	۰/۲۴۵	-۰/۴۳	منبع کنترل درونی <----> علایم نوموفوبیا
۰/۰۰۰۵	-۷/۶۲	۰/۱۴۸	-۰/۶۴	منبع کنترل درونی <----> اعتیاد به اینترنت
۰/۰۰۰۵	-۵/۴۰	۰/۱۸۷	-۰/۴۲	منبع کنترل بیرونی <----> علایم نوموفوبیا
۰/۰۰۰۵	-۷/۶۴	۰/۱۶۶	-۰/۶۶	منبع کنترل بیرونی <----> اعتیاد به اینترنت
۰/۰۰۰۵	-۵/۳۹	۰/۱۱۷	-۰/۴۱	سواد رسانه‌ای <----> علایم نوموفوبیا
۰/۰۰۰۵	-۸/۷۲	۰/۲۱۱	-۰/۷۴	سواد رسانه‌ای <----> اعتیاد به اینترنت

بوت‌استرپ استفاده شده است. نتایج بوت‌استرپ برای مسیرهای میانجی مدل پیشنهادی پژوهش را می‌توان در جدول ۳ مشاهده نمود. همچنین در این جدول سوگیری، بیانگر تفاضل بین داده، بوت و خطای معیار نیز نشان دهنده انحراف معیار برآوردهای غیر مستقیم در نمونه‌های بوت‌استرپ است.

بر اساس ضرایب استاندارد و مقادیر بحرانی ارائه شده در جدول ۲ همه مسیرهای مستقیم، معنی‌دار است ($P < 0.05$). در الگوی پیشنهادی پژوهش، پنج مسیر غیرمستقیم یا میانجی وجود دارد. برای تعیین معنی داری هر یک از روابط میانجی و اثر غیرمستقیم متغیر مستقل بر متغیر وابسته از طریق میانجی، از روش

جدول ۳. نتایج بوت‌استرپ برای مسیرهای غیرمستقیم مدل پژوهش

مسیر	داده	بوت	سوگیری	خطا	حد بالا	حد پایین	سطح معنی داری
سبک دلبستگی اجتنابی با علایم نوموفوبیا با نقش میانجی اعتیاد به اینترنت	۰/۵۳۸	۰/۴۱۳	۰/۰۰۴	۰/۲۷۹	۰/۳۷۹	۰/۱۲۷	۰/۰۰۵
سبک دلبستگی دوسوگرا یا اضطرابی با علایم نوموفوبیا با نقش میانجی اعتیاد به اینترنت	۰/۵۶۱	۰/۵۳۰	۰/۰۰۳	۰/۳۱۵	۰/۴۳۳	۰/۱۴۹	۰/۰۰۵
سبک دلبستگی ایمن با علایم نوموفوبیا با نقش میانجی اعتیاد به اینترنت	۰/۵۱۰	۰/۵۰۱	۰/۰۰۲	۰/۲۱۸	۰/۴۴۵	۰/۱۲۱	۰/۰۰۵
سواد رسانه‌ای با علایم نوموفوبیا با نقش میانجی اعتیاد به اینترنت	۰/۵۷۷	۰/۵۳۱	۰/۰۰۱	۰/۲۴۷	۰/۴۶۹	۰/۱۳۹	۰/۰۰۵
منبع کنترل درونی با علایم نوموفوبیا با نقش میانجی اعتیاد به اینترنت	۰/۴۹۹	۰/۴۶۷	۰/۰۰۱	۰/۲۴۱	۰/۴۶۰	۰/۱۴۴	۰/۰۰۵
منبع کنترل بیرونی با علایم نوموفوبیا با نقش میانجی اعتیاد به اینترنت	۰/۵۱۴	۰/۵۰۱	۰/۰۰۱	۰/۲۱۴	۰/۴۷۱	۰/۱۲۱	۰/۰۰۵

نمونه را دربر دارد، مقدار آن درمورد نمونه‌های بزرگ، متورم می‌شود و معمولاً به لحاظ آماری معنی دار می‌گردد. به این دلیل بسیاری از پژوهشگران کای‌اسکویر را نسبت به درجه آزادی آن (χ^2/df) مورد بررسی قرار می‌دهند. در شاخص کای‌اسکویر نسبی مقادیر نزدیک به ۲ و کمتر به عنوان ملاکی قراردادی برای برازندگی مدل به حساب می‌آیند. برای بررسی شاخص‌های برازش مدل از چندین شاخص دیگر شامل شاخص برازش پارسیمونس، شاخص برازش مقایسه‌ای، شاخص برازش مقایسه‌ای پارسیمونس، شاخص برازش افزایشی، شاخص نیکویی برازش، میانگین مربعات خطای برآورد استفاده و در جدول ۴ گزارش شده است.

در این بخش برای پاسخ به فرضیه مطرح شده از مدلیایی معادلات ساختاری در قالب تحلیل مسیر مبتنی بر روش کوواریانس نرم افزار لیزرل استفاده شده است و پارامترهای مدل به روش بیشینه درست‌نمایی برآورد شدند. جهت آزمودن مدل پیشنهادی از تحلیل مسیر استفاده شد. برازش مدل پیشنهادی با داده‌ها براساس شاخص‌های برازندگی از جمله کای‌اسکویر به عنوان شاخص برازندگی مطلق در جدول ۴ گزارش شده است. هرچه مقدار کای‌اسکویر از صفر بزرگتر باشد، برازندگی مدل کمتر می‌شود. کای‌اسکویر معنی‌دار، تفاوت معنی‌دار بین کوواریانس‌های مفروض و مشاهده‌شده را نشان می‌دهد. با وجود این، چون فرمول کای‌اسکویر، حجم

جدول ۴. شاخص‌های نیکویی برازش مدل ساختاری پژوهش

شاخص‌های برازندگی الگو	χ^2	df	pvalu	CMIN/df	RMSEA	PNFI	CFC	PCCFI	IFI	GFI
قبل از اصلاح مدل	۷۷۱/۶۶	۱۹۲	۰/۱۸۷	۴/۰۱	۰/۰۶۸	۰/۰۹۹	۰/۰۹۷	۰/۰۹۱	۰/۰۹۵	۰/۰۹۳
پس از اصلاح مدل	۳۵۰/۵۶	۱۹۲	۰/۰۰۰۵	۱/۸۲	۰/۰۲۹	۰/۰۹۲	۰/۰۹۵	۰/۰۹۳	۰/۰۹۴	۰/۰۹۴

برازندگی، برازش قابل قبول الگوی پیشنهادی با داده‌ها را نشان می‌دهد. در گام بعدی جهت ارتقای برازندگی الگوی پیشنهادی، با آزاد کردن تعدادی درجه آزادی با رسم همبستگی بین متغیرهای مستقل سبک دلبستگی، سواد رسانه‌ای و منبع کنترل استفاده شد و شاخص‌های برازندگی این الگوها نشان داده شده اند.

سبک دلبستگی (اجتنابی، دوسوگرا یا اضطرابی، ایمن)، سواد رسانه‌ای، منبع کنترل و اعتیاد به اینترنت شاخص R^2 ، میزان واریانس تبیین شده متغیرهای نهفته درون را نشان می‌دهد. ضریب تعیین متغیر سبک دلبستگی (اجتنابی، دوسوگرا یا اضطرابی، ایمن)، ۰/۵۶ می‌باشد که نشان می‌دهد تمامی متغیرهای مستقل و میانجی یعنی سبک دلبستگی (اجتنابی، دوسوگرا یا اضطرابی، ایمن)،

جهت برازش مدل ساختاری تحقیق نیز از تعدادی از شاخص‌های نیکویی برازش استفاده شده است. یکی از شاخص‌های عمومی برای به حساب آوردن پارامترهای آزاد در محاسبه شاخص‌های برازش، شاخص کای‌اسکویر بهنجار است که از تقسیم ساده کای‌اسکویر بر درجه آزادی مدل محاسبه می‌شود. چنانچه این مقدار بین ۱ تا ۳ باشد مطلوب است. از آنجا که شاخص ریشه میانگین مجذورات تقریب برابر ۰/۲۹ است، مدل از برازندگی خوبی برخوردار است. سایر شاخص‌های نیکویی برازش نیز در بازه مورد قبول قرار گرفته‌اند که در جدول ۴ آمده است. جدول ۴ نشان می‌دهد شاخص‌های نیکویی برازش از برازش مطلوب الگو با داده‌های گردآوری شده حمایت کرده است. همچنین، تمامی مقادیر شاخص‌های

می‌توانند ۵۶ درصد از تغییرات علایم نوموفوبیا را پیش‌بینی کنند که این میزان در حد قوی می‌باشد. همچنین مشاهده می‌شود، ضریب تعیین متغیر سواد رسانه‌ای ۳۶ درصد و متغیر منبع کنترل ۴۲ درصد، در حد متوسط، ضریب تعیین متغیر اعتیاد به اینترنت ۴۶ درصد در حد متوسط می‌باشد. با توجه به شاخص‌های برآوردشده، تدوین مدل علایم نوموفوبیا در دانش‌آموزان بر اساس سبک دلبستگی، سواد رسانه‌ای و منبع کنترل با میانجی‌گری اعتیاد به اینترنت برآزش دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل علایم نوموفوبیا در دانش‌آموزان بر اساس سبک دلبستگی، سواد رسانه‌ای و منبع کنترل با میانجی‌گری اعتیاد به اینترنت انجام گرفت. یافته‌های این مطالعه نشان داد سبک دلبستگی اجتنابی بر علایم نوموفوبیا تأثیر دارد. این یافته، همسو با مطالعه یلیاز (۲۰۲۰)، بویوک‌چولپان (۲۰۱۹) و آرپاسی و همکاران (۲۰۱۷) است. در تبیین این یافته می‌توان عنوان کرد که سبک دلبستگی بر اساس نظر بالبی (۱۹۷۳)، دلبستگی است که بین نوزاد و شخصی که از او مراقبت می‌کند (بیشتر مادر) رخ می‌دهد. بسته به نیاز برآورده شدن مداوم و کافی نوزاد، وی تمایل دارد دنیا را به عنوان مکانی امن یا غیرقابل اعتماد ارزیابی کند. اگر نوزاد در معرض گرایش طردکننده و بی تفاوت مراقب قرارگیرد، انتظار می‌رود که سبک دلبستگی اجتنابی داشته باشد. افرادی که دلبستگی اجتنابی دارند، ایگوی قوی دارند، اما روابط نزدیکی با افراد دیگر برقرار نمی‌کنند زیرا به دیگران اعتماد ندارند. بالبی (۱۹۶۹) معتقد است از آنجایی که دلبستگی یک پیوند قوی است که در اوایل زندگی شروع می‌شود و با تأثیر محیط اجتماعی ایجاد می‌شود، تأثیر قابل توجهی بر هیجانات، افکار و رفتارها در هر دوره از زندگی دارد. بنابراین، زندگی افرادی که دلبستگی ناایمن دارند ممکن است مشکل‌سازتر باشد. کسانی که نمی‌توانند دلبسته ایمن باشند، به سمت اهداف غیرانسانی مانند اشیایی که به آن‌ها احساس خوبی

می‌دهد، تمایل دارند. برای این منظور بیان شده است که افراد در مواقعی که نیاز به حمایت دارند به تلفن‌های هوشمند خود رومی‌آورند. در همین راستا، چوی و سیو (۲۰۱۵) و موو (۲۰۱۷) در مطالعه خود بیان کردند که سبک‌های دلبستگی عامل مهمی در استفاده مشکل‌ساز از گوشی هوشمند هستند. علاوه بر این، در مطالعه بویوک‌چولپان (۲۰۱۹) دلبستگی ناایمن به عنوان یک عامل تعیین‌کننده مهم برای نوموفوبیا شناخته شده است.

یافته‌های این مطالعه نشان داد سبک دلبستگی اضطرابی بر علایم نوموفوبیا تأثیر دارد. این یافته با مطالعه یوچانگ و همکاران (۲۰۱۷)، بویوک‌چولپان (۲۰۱۹)، آرپاسی و همکاران (۲۰۱۷) و کونوک و همکاران (۲۰۱۶) همسو است. بر اساس نظر بالبی (۱۹۶۹) و هازن و شیور (۱۹۹۴)، دلبستگی به اشیاء را می‌توان به عنوان یک راهبرد دلبستگی جبرانی زمانی که اهداف دلبستگی اولیه در دسترس نیستند، تبیین کرد (به نقل از کونوک و همکاران، ۲۰۱۶). مطابق با این فرض، دلبستگی به اشیاء عمدتاً در مواردی گزارش شده است که روابط اجتماعی مهم (هدف‌های دلبستگی اولیه) کاهش می‌یابد، به طور موقت در دسترس نیستند یا ازدست‌رفته‌اند. همچنین، فقدان اطمینان ادراک شده از اشخاص دلبستگی اولیه باعث دلبستگی جبرانی کلی به اشیاء و به تلفن همراه می‌شود. در همین راستا، کیفر و همکاران (۲۰۱۲) در مطالعه خود نشان دادند شرکت کنندگانی که از عدم اطمینان در مورد روابط خود، آگاه بودند، افزایش وابستگی به متعلقات، افزایش استرس جدایی ناشی از نبود تلفن خود و افزایش انگیزه برای دسترسی به آن را گزارش کردند. بنابراین، تلفن همراه ممکن است به عنوان یک هدف دلبستگی جبرانی عمل کند که احساس امنیت را فراهم کند و جایگزینی برای ارتباطات اجتماعی فرد به شمار رود. در عین حال، یک کارکرد تسهیل‌کننده در رابطه دارد که با آن می‌توان روابط دلبستگی اولیه را حفظ و تقویت کرد. عدم اطمینان از در دسترس بودن

معتقد است که برآورد فرد از توانایی‌هایش در یک موقعیت خاص بر تصمیم‌گیری فرد در انتخاب فعالیت و اصرار به آن، به شدت تأثیرگذار است. براساس نظریه شناختی-اجتماعی، انتخاب رفتار، تعهد و پشتکار در اجرای آن تا حدود زیادی به باورهای خودکارآمدی بستگی دارد. استفاده از آموزش‌های مؤثر و کارآمد و دارا بودن خودکارآمدی بالا باعث افزایش سازگاری در زمان بروز تنش و فشارهای روانی و همچنین کاهش وابستگی به تلفن همراه می‌شود. از همین رو، کاربست نظریه خودکارآمدی در بین افراد مبتلا به نوموفوبیا می‌تواند به احتمال زیاد منجر به تغییر رفتار آنان در استفاده بهینه از گوشی‌های تلفن همراه شود؛ امری که به واسطه آموزش سواد رسانه‌ای و افزایش خودآگاهی و خودکارآمدی، تحقق می‌یابد. چراکه سواد رسانه‌ای موجب ارتقای سطح آگاهی افراد در استفاده درست از تلفن همراه می‌شود.

یافته‌های این مطالعه نشان داد منبع کنترل درونی بر علائم نوموفوبیا تأثیر دارد. این یافته با مطالعه ایلدیز دوراک (۲۰۱۸) و جادان (۲۰۲۱) همسو است. در واقع، منبع کنترل پیش‌بینی‌کننده ارزش‌ها، انتظارات و ویژگی‌های خود فرد است و به عنوان یک مفهوم، نشان می‌دهد که چگونه یک فرد مسئولیت خود را در قبال تجربیات مختلف درک می‌کند. افراد با منبع کنترل درونی، معتقدند که زندگی آن‌ها توسط اعمال خودشان تعیین می‌شود. به‌زعم افراد با منبع کنترل درونی، توانایی‌ها و تلاش‌های شخصی، به جای شانس و سرنوشت، نتیجه رویدادهای زندگی را تعیین می‌کنند. اندرسون (۱۹۷۷) گزارش داد که افراد با منبع کنترل درونی، بیشتر از منبع کنترل بیرونی‌ها رفتارهای تکلیف‌محور را درپیش می‌گیرند. کسانی که گرایش زیادی به منبع کنترل درونی دارند، اهداف خود را بر اساس این باور که بر دستاوردهای خود کنترل دارند، مشخص و به انجام می‌رسانند. وقتی افراد با منبع کنترل درونی گوشی‌های هوشمندشان را سودمند ادراک می‌کنند،

تصاویر دل‌بستگی اولیه به استفاده از راهبردهای دل‌بستگی جبرانی (مثلاً دل‌بستگی به اشیاء) کمک می‌کند؛ بنابراین، کسانی که دائماً درمورد پاسخگویی افراد نزدیک به هم نامطمین هستند، بیشتر مستعد ایجاد دل‌بستگی به اشیا هستند.

یافته‌های این مطالعه نشان داد سبک دل‌بستگی ایمن بر علائم نوموفوبیا تأثیر دارد. این یافته با مطالعه یلپاز (۲۰۲۰) همخوان است که نشان داد هر سه سبک دل‌بستگی بر استفاده مشکل‌ساز از گوشی هوشمند تأثیر دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت بر اساس نظر بالبی (۱۹۷۳)، دل‌بستگی، بین نوزاد و شخصی که از او مراقبت می‌کند (بیشتر مادر) رخ می‌دهد. کودک تمایل دارد دنیا را به عنوان مکانی امن یا غیرقابل اعتماد ارزیابی کند. چنانکه مانس و مانس (۲۰۲۰) نیز عنوان کرده‌اند، انتظار می‌رود افرادی که به طور منظم و به اندازه کافی در دوران نوزادی انس گرفته‌اند، دل‌بستگی ایمن ایجاد کنند. افرادی که دل‌بستگی ایمن دارند می‌توانند هیجانات و خواسته‌های خود را بهتر مدیریت کنند؛ زیرا خود و جهان را قابل اعتماد ارزیابی می‌کنند. آن‌ها همچنین در ایجاد روابط نزدیک، مدیریت استرس خود و جستجوی حمایت موفق هستند. باتوجه به چندکارکردی بودن تلفن‌های هوشمند، می‌توان آن‌ها را به عنوان دستگاه‌های عالی برای برآوردن نیازهای کاربران توصیف کرد. تلفن‌های هوشمند را می‌توان همراهان دیجیتال نامید که چیزی بیش از تجهیزات فنی صرف هستند. تعامل کاربران با دستگاه تلفن خود حتی می‌تواند تا درجه روابط شبهه-انسانی روابط انسانی و دل‌بستگی روان‌شناختی درمقایسه با سایر شرکای اجتماعی و انسانی پیش برود.

یافته‌های این مطالعه نشان داد سواد رسانه‌ای بر علائم نوموفوبیا تأثیر دارد. این یافته در راستای مطالعه خسروی و همکاران (۱۴۰۰) و دستغیب شیرازی و همکاران (۱۴۰۰) است. این یافته را بدین ترتیب می‌توان تبیین نمود که بندورا به عنوان پایه‌گذار نظریه خودکارآمدی

مزایای سودمندی استفاده از محصول هستند، می‌توانند در برابر اعتیاد آسیب‌پذیر باشند.

یافته‌های این مطالعه نشان داد اعتیاد به اینترنت بر علایم نوموفوبیا تأثیر دارد. این یافته با مطالعه شیرافکن و همکاران (۱۳۹۹)، ایلدیز دوراک (۲۰۱۸)، گزگین (۲۰۱۷)، یین و همکاران (۲۰۱۹) و گزگین، چاکر و ایلدیریم (۲۰۱۸) همخوان است. تبیین این یافته بر اساس نظریه رفتارگرایی و پارادایم یادگیری، اینگونه است که همه رفتارها حاصل شرطی‌سازی هستند که از طریق تعامل با محیط رخ می‌دهند و رفتار اعتیاد، یکی از مصادیق آن است. براساس نظریه شرطی‌سازی عامل اسکینر، از آنجاکه یادگیری از طریق تقویت‌ها و تنبیه‌ها رخ می‌دهد، مردم به دلیل کسب لذت و رضایت، به فناوری گوشی‌های هوشمند و خدمات اینترنتی معتاد می‌شوند. کسب لذت و رضایت، تقویت مثبت فرد برای ادامه رفتار استفاده از فناوری تلفن هوشمند و سرویس اینترنت است. نیاز به تقویت مثبت در طول زمان افزایش می‌یابد و در نهایت یک رفتار اعتیاد آور ظاهر می‌شود. از سویی دیگر، نظریه رفتار عقلانی‌هیجانی که رویکردی مبتنی بر نحوه تفکر، هیجان و رفتار است، بیان می‌کند که شناخت یا افکار ما عامل تعیین‌کننده برای هیجانات و رفتارهای ما هستند. افراد به دلیل باورهای نادرست که با واقعیت در تضاد است، هیجان منفی را تجربه می‌کنند و سپس رفتار ناسازگار خاصی را انجام می‌دهند.

در یک جمع‌بندی کلی یافته‌های این پژوهش نشان داد مدل علایم نوموفوبیا در دانش‌آموزان براساس سبک دلبستگی، سواد رسانه‌ای و منبع کنترل با میانجی‌گری اعتیاد به اینترنت با داده‌های تجربی برازش دارد. با اینحال، از آنجاکه این پژوهش به صورت مقطعی انجام شده است، محدودیت‌هایی را در زمینه تفسیرها و اسنادهای علت‌شناسی متغیرهای مورد بررسی، مطرح می‌کند که باید در نظر گرفته شود. توصیه می‌شود برنامه‌های مداخله‌ای در مدارس برای نوجوانان در آسیب‌پذیرترین جمعیت‌هایی که با اثرات نامطلوب

بیشتر بر این باورند که اتکا به تلفن‌هایشان می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا مشکلات مربوط به تکالیفشان را با موفقیت حل کنند.

یافته‌های این مطالعه نشان داد منبع کنترل بیرونی بر علایم نوموفوبیا تأثیر دارد. این یافته، مطالعه همسویی نداشت؛ اما با مطالعه ایلدیز دوراک (۲۰۱۸) و جادان (۲۰۲۱) ناهمخوان است. ایلدیز دوراک (۲۰۱۸) در مطالعه خود نشان داد منبع کنترل همبستگی مثبت با سطوح رفتار نوموفوبیک دارد. همچنین جادان (۲۰۲۱) در مطالعه خود نتیجه گرفت بین نوموفوبیا و منبع کنترل بیرونی رابطه مستقیم وجود دارد. پیش‌بینی می‌شد بین منبع کنترل بیرونی و علایم نوموفوبیا رابطه مثبت وجود داشته باشد؛ اما یافته مطالعه حاضر رابطه منفی این دو متغیر را مشخص کرد. در واقع افراد با منبع کنترل بیرونی از خودمختاری کمی برخوردارند و کنترل کم در استفاده از گوشی‌های هوشمند احتمالاً منجر به اعتیاد به این تکنولوژی می‌شود. با اینحال، در تبیین این ناهمسویی اندرسون (۱۹۷۷) گزارش داد که افراد با منبع کنترل درونی، بیشتر از منبع کنترل بیرونی‌ها رفتارهای تکلیف‌محور را درپیش می‌گیرند. کسانی که گرایش زیادی به منبع کنترل درونی دارند، اهداف خود را بر اساس این باور که بر دستاوردهای خود کنترل دارند، مشخص و به انجام می‌رسانند. وقتی افراد با منبع کنترل درونی گوشی‌های هوشمندشان را سودمند ادراک می‌کنند، بیشتر بر این باورند که اتکا به تلفن‌هایشان می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا مشکلات مربوط به تکالیفشان را با موفقیت حل کنند. از سوی دیگر، افراد با منبع کنترل بیرونی، ممکن است چنین باور قوی نداشته باشند، که ممکن است منجر به استفاده کمتر از تلفن هوشمند شود و احتمال بروز علایم نوموفوبیا کاهش یابد. بنابراین، وابستگی بیش از حد منبع کنترل درونی‌ها به تلفن‌های هوشمند به منظور حل مشکلات مبتنی بر تکلیف، احتمال اعتیاد به گوشی‌های هوشمند را افزایش می‌دهد. افراد با گرایش به منبع کنترل درونی، زمانی که نگران

پژوهی‌نیا، شیما، فرجی، رضا و فاطمی اردستانی، سیدمحمدحسن (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی با جسمانی‌سازی و اضطراب. مجله علوم اعصاب شفای خاتم. ۲(۴). ۸-۱.

خسروی، زهرا، جوادزاده، هم‌الدین، محمودی، مرضیه و بصیریان جهرمی، رضا (۱۴۰۰). تأثیر برنامه آموزشی مبتنی بر وب در استفاده بهینه از گوشی‌های تلفن همراه هوشمند در بین دانشجویان مبتلا به نوموفوبیا براساس نظریه خودکارآمدی: نقش کتابدار پزشکی. آموزش بهداشت و ارتقای سلامت. ۹(۳). ۲۴۶-۲۵۷.

دستغیب شیرازی، زهرا، دادگران، سیدمحمد، مجیدی، نسیم و سلیمانی، ندا (۱۴۰۰). تحلیل نگرش صاحب‌نظران علوم ارتباطات اجتماعی درباره عوامل مؤثر بر بی‌موبایل‌هراسی در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی. فصلنامه مطالعات فرهنگ - ارتباطات. ۲۲(۵۶). ۱۳۴-۱۰۳.

شیرافکن، امیرحسین، نصرالهی، اکبر، حسن‌زاده، رمضان (۱۳۹۹). رابطه اعتیاد به فضای مجازی با قلدری سایبری و بی‌موبایل‌هراسی در دانشجویان. فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی. ۱۰(۳۹). ۱۲۴-۱۰۵.

عسکری، سعید، دل‌آور، علی و فرهنگی، علی اکبر (۱۳۹۶). بررسی رابطه میان الگوی مصرف موبایل و احساس «بی‌موبایل‌هراسی» در میان کاربران تلفن همراه کلانشهر تهران. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی. ۶(۴). ۲۲۴-۱۹۷.

علوی، سیدسلیمان، اسلامی، مهدی، مراثی، محمدرضا، نجفی، مصطفی، جنتی فرد، فرشته، رضاپور، حسین (۱۳۸۹). ویژگی‌های روان‌سنجی آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ. مجله علوم رفتاری. ۳(۱۳). ۱۸۹-۱۸۳.

علی‌زاده، محسن، حسنی، محسن، میان‌بندی، گوهر، عاشوری، احمد (۱۴۰۰). رواسازی و اعتباریابی پرسش‌نامه نوموفوبیا در نمونه ایرانی. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران. ۲۷(۲). ۲۴۷-۲۳۴.

فدایی، زهرا (۱۳۹۰). تحلیل مسیر منبع کنترل، نشانگان افسردگی و پیشرفت تحصیلی بر افکار خودکشی: نقش تعدیل‌کنندگی جنس. مجله اصول بهداشت روانی. ۱۳(۵۰). ۱۵۹-۱۴۸.

فرقانی، محمدمهدی، خدامرادی، یاسین (۱۳۹۸). نقش سواد رسانه‌ای در تعدیل اعتیاد اینترنتی (مطالعه ی موردی: دانش‌آموزان مقطع متوسطه ی دوم چهارمحال و بختیاری). مطالعات فرهنگ - ارتباطات. ۲۰(۷۷). ۱۰۲-۸۵.

استفاده از گوشی‌های هوشمند، به‌ویژه رفتار نوموفوبیک مواجه هستند، طراحی و اجرا شود.

موازین اخلاقی

در تمام مراحل پژوهش سعی شد اصول اخلاقی مورد توجه قرار گیرد. ضمن دادن آزادی انتخاب به شرکت‌کنندگان و دادن اطمینان جهت رعایت اصول رازداری، سعی بر آن بود تا به حریم شخصی زندگی افراد احترام گذاشته شود.

تشکر و قدردانی

این مقاله مستخرج از رساله دکترای تخصصی نویسنده اول در واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران است. موضوع رساله در شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده علوم انسانی واحد قم در تاریخ ۱۳۹۸/۱۰/۲۲ با کد رهگیری ۱۶۲۲۶۹۸۰۱ به تصویب کمیته تخصصی گروه مربوطه رسید. در پایان از تمامی شرکت‌کنندگان در این پژوهش کمال تشکر و قدردانی را داریم.

مشارکت نویسندگان

تمامی نویسندگان این پژوهش در نگارش مقاله نقش یکسانی داشتند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

References

- آزادمنش، حمیرا، احدی، حسن و منشی، غلامرضا (۱۳۹۵). ساخت و اعتباریابی مقیاس افتراق معنایی معنا و مفهوم تلفن همراه. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی. ۷(۲۵). ۲۱۱-۱۸۷.
- اعتمادی، احمد، ماستری‌فراهانی، فاطمه (۱۳۹۰). مقایسه وضعیت سلامت روانی و منبع کنترل نوجوانان دختر خانواده‌های معتاد و غیرمعتاد. آموزش و ارزشیابی (علوم تربیتی). ۴(۱۶). ۱۴۸-۱۳۷.
- ایمان‌زاده، علی، کریمی، جواد، فرج‌پور بناب، فاطمه (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش سواد رسانه‌ای بر کاهش اضطراب اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه تبریز. پژوهش‌های ارتباطی. ۲۶(۱۰۰). ۲۰۷-۱۷۳.

- of Selfie-Liking Scale in Italian Language. *Biomedical Journal of Scientific & Technical Research*, 42(3), 33752-33761.
- Buctot, D. B., Kim, N., & Kim, S. H. (2020). The role of nomophobia and smartphone addiction in the lifestyle profiles of junior and senior high school students in the Philippines. *Social Sciences & Humanities Open*, 2(1), 100035.
- Büyükçolpan, H. (2019). Nomophobia, attachment styles, depression and perceived social support in university students. Unpublished master's thesis, Hacettepe University, Ankara.
- Chen, Z., Poon, K. T., & Cheng, C. (2017). Deficits in recognizing disgust facial expressions and Internet addiction: Perceived stress as a mediator. *Psychiatry research*, 254, 211-217.
- Choi, Y. Y., & Seo, Y. S. (2015). The relationship between insecure adult attachment and smartphone addiction: The mediation effect of impulsiveness moderated by social support. *The Korean Journal of Counseling and Psychotherapy*, 27(3), 749-772.
- Churchill, S. A., & Smyth, R. (2022). Locus of control and the mental health effects of local area crime. *Social Science & Medicine*, 301, 114910.
- Dastgheyb Shirazi, Z., Dadgaran, S. M., Majidi, N., & Soleimani, N. (2021). Analysis of the attitude of social communication science experts about the factors affecting mobile phone phobia among Islamic Azad University students. *Quarterly Journal of Culture-Communication Studies*, 22(56), 134-103.
- Etamadi, A., Mastari Farahani, F. (2011). Comparison of mental health status and source of control for adolescent girls from addicted and non-addicted families. *Education and evaluation (educational sciences)*, 4(16), 148-137.
- Falsafi, S. Gh. (2014). Investigating the relationship between media literacy and lifestyle (case study: 15 to 18-year-old high school teenagers in the sixth district of Tehran). Master's thesis. Islamic Azad University, Tehran East Branch.
- Fedai, Z. (2011). Path analysis of locus of control, depressive symptoms and academic achievement on suicidal ideation: the moderating role of gender. *Journal of Principles of Mental Health*, 13(50), 159-148.
- Forghani, M. M., Khodamoradi, Y. (2019). The role of media literacy in the adjustment of Internet addiction (case study: secondary school students of Chaharmahal and Bakhtiari). *Culture Studies - Communication*, 20(77), 102-85.
- فلسفی، سیدغلامرضا (۱۳۹۳). بررسی رابطه سواد رسانه‌ای با سبک زندگی (مورد مطالعه: نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ ساله دبیرستانی منطقه شش تهران). پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق.
- کافی‌نیا، فاطمه، فرهادی، هادی (۱۳۹۹). اثربخشی درمان شناختی رفتاری گروهی بر خودآگاهی هیجانی و توانش حل مسأله دانش‌آموزان دارای اعتیاد به اینترنت. فصلنامه علمی پژوهشی علوم روانشناختی. ۱۹(۸۵). ۱۲۰-۱۱۱.
- کلهر، ندا و احقر، قدسی (۱۳۹۵). رابطه اعتیاد به اینترنت با هوش‌های چندگانه گاردنر و پیشرفت تحصیلی. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی. ۱۰(۱). ۵۴۳-۵۵۹.
- مظاهری، محمدعلی (۱۳۷۹). نقش دلبستگی بزرگسالان در کنش‌وری ازدواج روان‌شناسی. ۴(۱۵). ۳۱۸-۲۸۶.
- Alavi, S. S., Eslami, M., Marathi, M., Najafi, M., Jannatifard, F., Rezapour, H. (2010). Psychometric properties of Young's Internet Addiction Test. *Journal of Behavioral Sciences*, 3(13), 189-183.
- Alizadeh, M., Hasani, M., Mianbandi, G., & Ashuri, A. (2021). Development and validation of nomophobia questionnaire in Iranian sample. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 27(2), 247-234.
- Anderson, C. R. (1977). Locus of control, coping behaviors, and performance in a stress setting: a longitudinal study. *Journal of Applied psychology*, 62(4), 446.
- Arpaci, I. (2017). Antecedents and consequences of cloud computing adoption in education to achieve knowledge management. *Computers in Human Behavior*, 70, 382-390.
- Askari, S., Delavar, A., & Farhani, A. A. (2017). Investigating the relationship between the pattern of mobile phone usage and the feeling of "non-mobile phobia" among mobile phone users in Tehran metropolis. *Innovation and creativity in humanities*, 6(4), 197-224.
- Azadmanesh, H., Ahadi, H., & Manshaei, Gh. (2016). Construction and validation of the semantic differentiation scale of the meaning and concept of mobile phone. *Educational Measurement Quarterly*, 7(25), 211-187.
- Bodford, J. E., Kwan, V. S., & Sobota, D. S. (2017). Fatal attractions: attachment to smartphones predicts anthropomorphic beliefs and dangerous behaviors. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 20(5), 320-326.
- Boggero, A., Puente, G. D., & Bragazzi, N. L. (2022). Selfie takers are Nomophobic? A Correlational Study Between Selfie Addiction, Nomophobia, Locus of Control and Validation

- (2013). Nomophobia: Dependency on virtual environments or social phobia?. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 140-144.
- King, A., Guedes, E., Pedro Neto, J., Guimarães, F., & Nardi, A. (2017). Nomophobia: Clinical and demographic profile of social network excessive users. *Journal of Addiction Research and Therapy*, 8, 339.
- Konok, V., Gigler, D., Bereczky, B. M., & Miklósi, Á. (2016). Humans' attachment to their mobile phones and its relationship with interpersonal attachment style. *Computers in Human Behavior*, 61, 537-547.
- Mazaheri, M. A. (2000). The role of adult attachment in the functioning of marriage. *psychology* 4(15). 318-286.
- Mou, S. D. (2017). Study on the relationship among parent child attachment, loneliness and mobile phone addiction of the junior college students. *Journal of Gansu Higher Normal College*, 22(5), 55-58.
- Muench, R., & Muench, C. (2020, July). Me Without My Smartphone? Never! Predictors of Willingness for Smartphone Separation and Nomophobia. In *International Conference on Human-Computer Interaction* (pp. 217-223). Springer, Cham.
- Oberst, U., Wegmann, E., Stodt, B., Brand, M., & Chamarro, A. (2017). Negative consequences from heavy social networking in adolescents: The mediating role of fear of missing out. *Journal of adolescence*, 55, 51-60.
- Pajohinia, Sh., Faraji, R., & Fatemi Ardestani, S. M. H. (2014). Investigating the relationship between attachment styles with somatization and anxiety. *Shafai Khatam Journal of Neuroscience*. 2(4). 8-1.
- Parsakia, K., Rostami, M., Darbani, S. A., Saadati, N., & Navabinejad, S. (2023). Explanation of the concept of generation disjunction in studying generation z. *Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies*, 4(2), 136-142.
- Parsakia, K., Rostami, M., Saadati, N., Darbani, S. A., & Navabinejad, S. (2023). Analyzing the causes and factors of the difference between the girls of the generation Z and the previous generations in Iran from the perspective of social psychology. *Psychology of Woman Journal*, 4(1), 1-16.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological monographs: General and applied*, 80(1), 1.
- Shao, Y. J., Zheng, T., Wang, Y. Q., Liu, L., Chen, Y., & Yao, Y. S. (2018). Internet Gezgin, D. M. (2017). EXPLORING THE INFLUENCE OF THE PATTERNS OF MOBILE INTERNET USE ON UNIVERSITY STUDENTS' NOMOPHOBIA LEVELS. *European Journal of Education Studies*, 3(6), 29-53.
- Gezgin, D. M., Hamutoglu, N. B., Sezen-Gultekin, G., & Ayas, T. (2018). The Relationship between Nomophobia and Loneliness among Turkish Adolescents. *International Journal of Research in Education and Science*, 4(2), 358-374.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511.
- Imanzadeh, A., Karimi, J., Farajpour-Bonab, F. (2019). The effectiveness of media literacy training on reducing the information anxiety of Tabriz University students. *Communication research*. 26(100). 207-173.
- Jadaan, I. H. (2021). Nomophobia and its relationship with Internal and External Locus of control among University of Baghdad students. *journal of sustainable studies*, 3(3 (2)).
- Kafinia, F., Farhadi, H. (2020). The effectiveness of group cognitive behavioral therapy on emotional self-awareness and problem-solving ability of students with Internet addiction. *Scientific Research Quarterly Journal of Psychological Sciences*. 19(85). 111-120.
- Kalhor, N., & Ahghar, Gh. (2016). The relationship between Internet addiction and Gardner's multiple intelligences and academic achievement. *Applied Psychology Quarterly*. 10(1). 559-543.
- Keefer, L. A., Landau, M. J., Rothschild, Z. K., & Sullivan, D. (2012). Attachment to objects as compensation for close others' perceived unreliability. *Journal of Experimental Social Psychology*, 48(4), 912-917.
- Khan, S., Atta, M., Malik, N. I., & Makhdoom, I. F. (2021). Prevalence and Relationship of Smartphone Addiction, Nomophobia, and Social Anxiety among College and University Late Adolescents. *Ilkogretim Online*, 20(5).
- Khosravi, Z., Javadzadeh, H., Mahmoudi, M., & Basirian Jahormi, R. (2021). The effect of a web-based educational program on the optimal use of smartphones among students with nomophobia based on self-efficacy theory: the role of the medical librarian. *Health education and health promotion*. 9(3). 257-246.
- King, A. L. S., Valenca, A. M., Silva, A. C. O., Baczynski, T., Carvalho, M. R., & Nardi, A. E.

- Zwilling, M. (2022). The impact of nomophobia, stress, and loneliness on smartphone addiction among young adults during and after the COVID-19 pandemic: An Israeli case analysis. *Sustainability*, 14(6), 3229.
- addiction detection rate among college students in the People's Republic of China: a meta-analysis. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 12(1), 1-10.
- Shirafken, A. H., Nasrolahi, A., & Hassanzadeh, R. (2020). The relationship between cyberspace addiction and cyberbullying and mobile phobia in students. *Information and communication technology in educational sciences*, 10(39), 124-105.
- Uysal, S., Özen, H., & Madenoglu, C. (2016). Social phobia in higher education: The influence of nomophobia on social phobia. *The Global E-Learning Journal*, 5(2), 1-8.
- Yelpaze, İ. (2020). The Mediator Role of Self-Control in the Relationship Between Insecure Attachment Styles and Problematic Smartphone Use in Adolescents. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 10(58), 457-473.
- Yildirim, C., & Correia, A. P. (2015). Exploring the dimensions of nomophobia: Development and validation of a self-reported questionnaire. *Computers in Human Behavior*, 49, 130-137.
- Yıldız Durak, H. (2018). What would you do without your smartphone? Adolescents' social media usage, locus of control, and loneliness as a predictor of nomophobia. *a. Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 1-15.
- Yıldız Durak, H. (2019). Investigation of nomophobia and smartphone addiction predictors among adolescents in Turkey: Demographic variables and academic performance. *The Social Science Journal*, 56(4), 492-517.
- Yin, K. T., Yahaya, A. H., Sangryeol, C., Maakip, I., Voo, P., & Maalip, H. (2019). smartphone usage, smartphone addiction, internet addiction and Nomophobia Inuniversity Malaysia Sabah (UMS). *Southeast Asia Psychology Journal*, 7, 2-13.
- Young, K. S. (1996). Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder Paper Presented at the 104th Annual Meeting of the American Psychological Association.
- Yucens, B., & Uzer, A. (2018). The relationship between internet addiction, social anxiety, impulsivity, self-esteem, and depression in a sample of Turkish undergraduate medical students. *Psychiatry research*, 267, 313-318.
- Yuchang, J., Cuicui, S., Junxiu, A., & Junyi, L. (2017). Attachment styles and smartphone addiction in Chinese college students: the mediating roles of dysfunctional attitudes and self-esteem. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 15(5), 1122-1134.

